

Gümnaasiumi kirjanduse valikkursus „Draama ja teater“

Õppeprotsessi kirjeldus

Kursuse sisu ja taotlused

Valikkursuse „Draama ja teater“ kaudu õpitakse mõistma draamakunsti põhialuseid ja teatri tähendust meie kultuuris. Õppe vältel loetakse ja analüüsitakse draamateoseid, vaadatakse ja mõtestatakse ühiselt teatrietendusi ning täidetakse lihtsamaid dramatiseerimis-ülesandeid. Kursuse jooksul omandatakse nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi oskusi. Teatriajalugu hõlmab vaid väikese osa kogu kursuse mahust, kuid on nüüdisteatri mõistmise seisukohalt siiski vajalik. Põhitähelepanu pööratakse draama olemuse ja teatritegemise spetsiifika selgitamisele ning etenduse analüüsile. Võimaluse korral on soovitatav külastada professionaalset teatrit, kuid analüüsiks sobib ka kooliteatri etendus. Tutvumaks eesti teatriklassikaga, võib kasutada ka arhiivisalvestusi. Teater on olemuselt erinevate kunstiliikide sulam, ühendades muusika, tantsu, kirjanduse, (video)filmi ja kujutava kunsti. See võimaldab lõimida kursust kunsti- või muusikaõpetusega. Eraldi tähelepanu pööratakse kursuses eesti teatri kujunemisele ja praegusele arengule.

Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Hindamise alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010, § 29 ja 30), gümnaasiumi riiklik õppekava (01.09.2014, § 15–18) ja kooli õppekava.

Hindamise abimaterjale:

Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskuse veebileht “Õppimist toetav hindamine” – <https://6ppimisttoetavhindamine.wordpress.com/>;

M. Jürimäe, A. Kärner, L. Tiisvelt “Kujundav hindamine kui õppimist toetav hindamine” –

http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/oppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf;

Andrus Org, “Kujundav hindamine kirjanduse õpetamisel” – <http://oppekava.innove.ee/kujundav-hindamine-kirjanduse-opetamisel/>

Õppeprotsessi kirjeldus koosneb järgmistest osadest: üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis, kursuse õpitulemused, õppesisu (teema, põhimõisted, õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi, lõiming, soovitatavaid digimaterjale).

Üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Ilukirjandus- jt tekstide eesmärgistatud lugemine ja analüüs, arutlemine loetu üle ja omaloominguline töö aitab tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse. Kirjandus aitab arendada suutlikkust hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Sotsiaalseid oskusi arendavad kõik kirjandustunnis koostöös sooritatud ülesanded, need aitavad toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku õppijana, arvestades eri suhtlusviise ja sh suhtluskeskkondade reegleid. Eri liiki tekstide lugemine ja analüüs

aitab näha ühiskondlikku mitmekesisust, arutleda inimõiguste, religioonide ja rahvuste omapära ja väärtushinnangute erinevuse üle, õpetab märkama probleeme ja nägema nende lahendusteid, õpetab vastutust ühiskonnaliikmena. Eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavate tekstide lugemine ning tõlgendamine toetab ka sotsiaalse sidususe kujunemist.

Enesemääratluspädevus. Kirjandusteose tegelase analüüs võimaldab õpilasel nt arutleda inimeste nõrkade ja tugevate külgede üle, näha seoseid võimete ja võimaluste vahel, märgata probleeme ja pakkuda neile lahendusi. Kirjandusteose analüüs annab hea võimaluse suhestuda kujutatuga, analüüsida iseenda käitumist eri olukordades ja inimsuhetes, annab võimaluse määratleda enda loovvõimeid ja hinnata ennast eri liiki tekstide lugeja ja loojana.

Õpipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus organiseerida oma tööd nii üksi, paaris kui rühmas töötades, nad õpivad kasutama eri teabeallikaid, õpistrateegiaid ning õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades. Kirjandustunnis õpitakse ümbritsevat tekstilist mitmekesisust tundma ja eri liike tekste looma.

Suhtluspädevus. Kirjandustunnis areneb suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt nii suuliselt kui kirjalikult väljendada, oma seisukohti esitada ja põhjendada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kirjandustunnis loetud tekstid, kirjutatud arutlused ja peetud diskussioonid aitavad mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske.

Ettevõtlikkuspädevus. Kirjandustunnis on võimalik eri liiki ülesandeid sooritades olla loov ja algatusvõimeline, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; kasutada eri elu- ja tegevusvaldkondades omandatud teadmisi ja oskusi, planeerida oma tööd, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest.

Digipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus kasutada kiiresti uuenevat digitehnoloogiat; areneb oskus leida, kriitiliselt hinnata ja säilitada vajalikku teavet. Õpilasel on võimalik osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd eri digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. (Vt ka Digipädevus õppekavades ja ülesanded digipädevuse kujundamiseks. Innove. – <http://oppekava.innove.ee/digipadevus-oppekavades/> Digivõimalused õppimises ja õpetamises”. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus 2014. – <http://www.curriculum.ut.ee/et/opetajalekoolile/konverents-05-11-2014>)

Abiks:

„Üldpädevuste kujundamisest aineõpetuses” Tallinna Ülikool 2016. Koostaja-toimetaja Merilin Aruvee. – https://issuu.com/oliverhainsalu/docs/ldpdevused_korrektuuriga-viimane_13

Kursuse õpitulemused

- 1) eristab peamisi draamažanre, nimetab nende tunnuseid ja olulisemaid draamateoseid;
- 2) on lugenud läbi ühe draamateose ning analüüsib selle kompositsiooni ja tegelasi;
- 3) tunneb näitekirjanduse ja teatri põhimõisteid;
- 4) leiab seoseid kirjanduse, teatri, kujutava kunsti ja teiste meediumide vahel;
- 5) määrab lavastuse stiili, arvestades nii lavastaja, muusikakujundaja, kunstniku, valgus- ja kostüümikunstniku tööd kui ka näitlejate mängu;
- 6) arutleb teatrietenduse üle, hindab selle väärtusi, analüüsib kujundikeelt ning sõnastab oma

vaatamiskogemuse;

- 7) kirjutab teatriarvustuse, rakendades õpitud mõisteid ja mõtestades lavastuses kasutatud teatrimärke;
- 8) teab olulisemaid tähiseid eesti teatri ajaloost;
- 9) on külastanud õppeperioodi vältel vähemalt kaht teatrietendust või vaadanud nende salvestusi;
- 10) seostab lavastust nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda ning üldinimlike probleemide ja väärtustega.

1. ÕPPESISU. Draama olemus. Näidend. Tegelaskõne: dialoog, monoloog, repliik, remark, tegelane, roll. Tegelase analüüs. (3 tundi)

Põhimõisted: dialoog, draama, monoloog, remark, repliik, roll

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- kirjutab lühiessee teatri tähendusest meie kultuuris (täiendab seda kursuse lõpul);
- kirjutab päevakohasel teemal kahe reaalselt eksisteeriva isiku dialoogi koos remarkidega;
- sõnastab draama põhiolemuse;
- kirjeldab oma viimast või kõige meeldejäävamat teatrielamust.

Arutlusteemasid

Teatri tähendus ja vajalikkus tänapäeval. Teater kui suhtlemisvorm. Noored ja teater. Rollid elus ja teatris. Teater meie igapäevaelus.

Lõiming

Inimeseõpetus (eneseväljendus ja eneseteostus,),ühiskonnaõpetus (sotsiaalsed normid, aktsepteeritavad meelelahutusvormid, noor inimene kultuuri looja ja tarbijana)

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Eesti teatrite ja lavastuste info. – http://www.teater.ee/teater_eestis

Mardi Valgemäe „Teatri eellugu“, Nr 12/2009. –

http://www.vikerkaar.ee/?page=Arhiiv&a_act=article&a_number=5020

Naata Nael pseud. (Johannes Semper) „Teatraalsusest“ Sõna 1919. –

<http://www.kirjandusarhiiv.net/?p=1293>

2. ÕPPESISU. Draamateose kompositsioon. Aeg ja ruum. (2 tundi)

Põhimõisted: proloog, epiloog, vaatus, stseen, intermeedium, konflikt, intriig, pinges

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- analüüsib ühe loetud või vaadatud draama kompositsiooni;
- sõnastab draama konflikti ja leiab intriigi;

- selgitab proloogi ja epiloogi tähtsust draamas;
- kirjutab proloogi või epiloogi ühele tuntud draamale, näiteks J. Tätte „Ristumine peateega“;
- arutleb rühmas draama kõitvuse üle: missugune peab olema konflikt, mis tekitab pinget.

Arutlusteemasid

Teater kõige ajalikuma kunstiigina. Teatri tinglikkus. Kujutlusvõime eeldamine vaatajalt. Teatriruum: mänguvõimalused väljaspool teatrisaali. Kompositsioonireeglite järgmise vajalikkus.

Lõiming

Kunst: teatriarhitektuur, lavakujundus.

Muusika: heliteose kompositsioon.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Toetavaid materjale õpetajale VAT Teatrilt. – <http://www.vatteater.ee/et/opetajale/7/toetavad-materjalid.html>

Audio

Margus Kasterpalu räägib J. Tätte draamast „Ristumine peateega“ (1998). –

<https://arhiiv.err.ee/vaata/teatrisajand-teatrisajand-22-ristumine-peateega/similar-358>

Audiovideo

Tallinna Linnateatri etendus „Ristumine peateega“ (2000): <https://arhiiv.err.ee/vaata/ristumine-peateega-ehk-muinasjutt-kuldsest-kalakesest-1/same-series>

3. ÕPPESISU. Dramaatika põhižanrid: tragöödia, komöödia, draama (3 tundi)

Põhimõisted: antiiktragöödia, komöödia, farss, draama, katarsis

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- meenutab antiiktragöödia olemuslikke jooni Sophoklese tragöödia „Kuningas Oidipus“ põhjal;
- vaatab või loeb üht komöödiat, näiteks Moliere'i „Tartuffe'i“ või J. Tätte „Palju õnne argipäevaks“ ja analüüsib selles kasutatud koomikavõtteid (karakterikoomika, situatsioonikoomika, sõnakoomika);
- arutleb rühmas, missugune peaks olema draama, mis tunduks kogu publikule naljakas;
- meenutab teatris nähtud komöödiat ja arutleb nende eesmärkide üle;
- uurib teatmeteostest ja internetiallikatest, mida tähendab sõna „katarsis“.

Arutlusteemasid

Tragöödiavormi vähese esindatuse põhjused tänapäeva teatris. Traagika ainek. Nalja olemus tänapäeval. Huumori muutumine ajas. Huumori erinevus erinevatel rahvustel. Koomika ainek.

Lõiming

Ajalugu: klassitsismi ajastu Prantsusmaal, Louis XIV õukonnakultuur, Vana-Kreeka, Vana-Rooma.

Soovitavaid digimaterjale

Audio

Jaan Tätte näidend „Palju õnne argipäevaks“, kuuldemäng, lavastaja Andres Noormets (2005). – <https://arhiiv.err.ee/vaata/kuuldemang-kuuldemang-palju-onne-argipaevaks>

Audiovideo

Antiiiktragöödia uuestisünd. Katkendeid NO99 muusikalist „Savisaar“ (2015). – https://www.youtube.com/watch?v=x9QEA_1SwIY

Komöödia. NO99 „Mu naine vihastas“ katkend (2015). – <https://www.youtube.com/watch?v=BD6DuiPMPRE>

Magistritöö

Annika Markson, Jaana Seinberg „Audiovisuaalne materjal ning aktiiv- ja interaktiivõppe meetodid antiikkirjanduse õpetamiseks“. Videod Youtube'is „Mütoloogia“, „Kreeka kirjandus“, „Rooma kirjandus“, „Kreeka teater“, „Rooma teater“. –

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31377/Markson_Seinberg2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vanakreeka teater. – <https://www.youtube.com/watch?v=UOJBwntIzNM>

Rooma teater. – https://www.youtube.com/watch?v=4DXanBdQ_w8

Tragöödia olemusest Aristoteles „Luulekunstist“. – <http://www.ut.ee/klassik/aristoteles/index.html>

4. ÕPPESISU. Ajaloolised žanrid. (3 tundi)

Põhimõisted: liturgiline draama, müsteerium, moralitee, miraakel, *Commedia dell'Arte*, improvisatsiooniline teater, pantomiim

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- otsib internetist materjale *Commedia dell'Arte* karakterite kohta ja koostab kolmest karakterist võimalikult põhjaliku ülevaate koos pildimaterjaliga.

Arutlusteemasid

Vaimuliku ja ilmaliku teatri eesmärgid. Pikaajalise rolli mõju näitlejale, sellest vabanemise võimalused.

Lõiming

Ajalugu: keskaegsed kombed ja uskumused.

Ühiskonnaõpetus: moraalse käitumise kindlustamine.

Usundiõpetus: piiblilood, kristlikud tõekspidamised, pühakute imeteod.

Muusika: *Commedia dell'Arte*'st inspireeritud helilooming, nt A. Schönberg „Pierrot lunaire“.

Kunst: *Commedia dell'Arte* maalikunstis.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Commedia dell'Arte. – <http://italian.about.com/library/weekly/aa110800e.htm>

Õppematerjal

Commedia dell'Arte sünnilugu ja levik. –

<http://www.slideshare.net/mrskatesmash/commedia-dellarte-crash-course>

<http://blog.kis.ac.th/new/rajatspa/files/2013/05/Commedia-Del-Arte-Research1.pdf>

Audiovideo

Commedia dell'Arte karakterid: Pierrot. – <https://www.youtube.com/watch?v=J7RN3ooRozA>
Marcel Mareau pantomiim. – <https://www.youtube.com/watch?v=PZxs-3Mfnr8>
<https://www.youtube.com/watch?v=H-fJC5EN8LY>

5. ÕPPESISU. Kirjanduse ja teatri suhted. (1 tund)

Põhimõisted: dramatiseering, libreto, lavastus, etendus

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- meenutab või otsib teatrite kodulehtedelt lavastusi, mis on mingi proosa- või luuleteos(t)e dramatiseeringud;
- arutleb rühmas, milliseid teoseid on kõige keerulisem dramatiseerida, koostab neist nimekirja;
- valib paarilisega (või grupiga) ühe ballaadi või novelli ja dramatiseerib selle;
- esitab dramatiseeringu kaasõpilastele.

Arutlusteemasid

Sama lavastus – erinevad etendused. Põhjused, miks iga etendus on kordumatu. Samale materjalile tuginevad lavastused eri teatrites. Dramatiseerimiseks sobimatud teosed.

Lõiming

Muusika: ooperi või opereti libreto.

Kirjandus: ooperi, opereti, balleti või muusikali aluseks olev kirjandusteos.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Eesti teatrite veebilehed –

<http://www.vanemuine.ee/repertuaarid/repertuaar/>

<http://www.linnateater.ee/repertuaar>

<http://www.rakvereteater.ee/teater/lavastused/>

<http://www.ugala.ee/repertuaar/>

<http://www.draamateater.ee/playlist>

6. ÕPPESISU. Muusika- ja tantsuteater. (2 tundi)

Põhimõisted: ooper, operett, muusikal, ballett, moderntants

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- leiab teater Estonia kodulehelt mängukavas olevate ooperite libretistid;
- vaatab teatris või video vahendusel üht muusikalavastust, analüüsib selle sisu ja muusika vastavust;
- uurib internetist maailma kuulsaimate ballettide ja balletiartistide kohta, otsib infot eesti edukaimate balletiartistide kohta;
- võrdleb ooperit ja operetti;

- otsib infot Andrew Lloyd Webberi muusikalide kohta, selgitades välja, milliseid neist on lavastatud Eesti teatrites;
- loeb ajalehest Sirp, Postimees või Päevaleht mõnda mängukavas oleva muusikalavastuse arvustust ja eristab selles objektiivset ja subjektiivset informatsiooni, otsustab, kas lavastus võiks talle huvi pakkuda, põhjendab oma otsust.

Arutlusteemasid

Opereti ja muusikali populaarsus. Klassikaline ja kaasaegne tantsuteater. Tantsuteatri adressaat.

Lõiming

Muusika, kirjandus: muusikalavastuste kirjanduslik alusmaterjal.

Ajalugu: ajastule iseloomulikud kostüümid.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

<http://www.opera.ee/lavastused/ooperid/>

Audiovideo

Ballett „Luikede järv“. – <https://www.youtube.com/watch?v=oJlrA459fs0>

Väikeste luikede tants. – <https://www.youtube.com/watch?v=ILlaLxpgAOY>

Tekst

Heili Einasto artikkel „Tantsuteater tänases Eestis – etenduskunstide kiirtee üleilmastumisele“ TMK 3/2013. – <http://www.temuki.ee/numbers/2013/3/article5630.pdf>

7. ÕPPESISU. Nüüdisteater. (5 tundi)

Põhimõisted: Eesti teatriuudendus, improvisatsiooniline teater, tegevuskunst, *performance*, *happening*

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- tutvub õppematerjalide abil teatriuudenduse olemuse ja teostajatega;
- vaatab Youtube'i vahendusel mõne improteatri sketši;
- improviseerib rühmatööna etteantud teemal 2–3-minutilise draamastseeni;
- uurib internetist eesti *performance*'i ajalugu.
- pakub *performance*'i või *happeningi* korraldamiseks ideid, osaleb valitud idee ettevalmistamisel ja *performance*'i/*happeningi* läbiviimisel.

Arutlusteemasid

Teater kui erinevate kunstide lõiming. Improviseerimisoskuse vajadus teatris ja elus.

Lõiming

Kunst: tegevuskunst.

Inimeseõpetus: igapäevasuhtluse improvisatsiooniline element.

Ühiskonnaõpetus: nüüdisteatri ühiskonnakriitilisus.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Teatriuuendus. – <http://tmm.ee/teatriaasta/doku.php?id=teatriuuendus>

Audiovideo

Imorivisatsiooniline teater. „Impro 1 – Põhjakonn“ Linnateatri esituses. –

<https://arhiiv.err.ee/vaata/impro-1-pohjakonn-2/same-series>

Improviseerimine. NO99 „Sünnipäevakink“. – <https://www.youtube.com/watch?v=rO-Q2ze9MUI>

Katkendeid NO99 lavastusest „Kuidas seletada pilte surnud jänesele“. –

<https://www.youtube.com/watch?v=ZUUMgry7Fe8>

<https://www.youtube.com/watch?v=w1XqQSTio-l>

Improkraatia teatrisport 2014 „Reisile sinuga“. – <https://www.youtube.com/watch?v=1olZehy4y2c>

Tekst

Madli Pesti artikkel „Tekstiloomestrateegiatest eesti nüüdisteatris. Rühmatöö, dokumentaalteater, *verbatim*-tehnikaga“ Keel ja Kirjandus 2/2012. – <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2012/2/253>

Ene Paaver „Teatritekstid aastal 2015“ Looming 5/2015. –

<http://www.looming.ee/2016/05/teatritekstid-aastal-2015/>

Kolk, Madis 2011. Eesti teater 21. sajandil. – Vikerkaar, nr 4–5. –

<http://www.vikerkaar.ee/?page=Arhiiv&act=article&number=5256>

Madli Pesti „Dokumentaalsusest teatris 2015. aasta näitel“ TMK 4/2016. –

<http://www.temuki.ee/2016/04/dokumentaalsusest-teatris-2015-aasta-naitel/>

8. ÕPPESISU. Teater kui institutsioon. Lavastaja ja näitleja. Dramaturg. Kunstnik, muusikaline kujundaja, valguskunstnik (2 tundi). Teatrfestivalid.

Põhimõisted: lavastus, etendus, lavastaja, dramaturg

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- teeb õppematerjalide põhjal endale selgeks teatri kui kollektiivse kunsti mõiste;
- uurib, milliseid ülesandeid täidab lavastaja, milliseid dramaturg, milliste ülesannetega inimesed veel lavastuse valmimisele kaasa aitavad ja kui olulised nad on;
- küsitleb kaasõpilasi ja selgitab välja neile kõige tuntuma lavastaja; uurib selle lavastaja töid ja saavutusi;
- meenutab lavastusi, mille puhul on muljet avaldanud kunstniku, muusikalise kujundaja või valguskunstniku töö; arutleb, miks nende tööd tavaliselt ei märgata;
- kujundab muusikaliselt ühe luulekava;
- loob lavakujunduse ühele grupitööna valitud draamastseenile.

Arutlusteemasid

Lavastaja või näitleja – kumb on teatris tähtsam? Lavastaja käekiri. Teatrfestivalide vajalikkus.

Lõiming

Kunst: teatrikunst ja kujutav kunst.

Muusika: muusikalise kujundaja töö.

Kirjandus: dramaturgia.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht:

Eesti näitekirjanikud. – http://www.teater.ee/teater_eestis/eesti_autoreid/?_page=1&_count_all=15

Audiovideo

Pille-Riin Purje teatrikommentaari näitleja on ajastu lühikroonika. –

<http://kultuur.err.ee/v/teater/3e7b6532-1feb-4e07-94ba-49ecfeb5b823/pille-riin-purje-teatrikommentaar-naitleja-on-ajastu-luhikroonika>

Katkend lavastusest „Julia“, Shakespeare'i „Romeo ja Julia“ ainetel lavastanud T. Ojasoo ja A.-L. Semper Draamateatris, osades Rasmus Kaljujärvi ja Mirtel Pohla (2006). –

<https://www.youtube.com/watch?v=btHadwmpVII>

Tekst

Intervjuu Linnateatri suvelavastuse „Suveöö unenägu“ lavakujunduse autorite Ott Kadariku ja Raul Kalvoga (2016). – <http://kultuur.err.ee/v/teater/faa6835c-c87e-4a8f-90c0-91d1bd0e6e3c/ott-kadarik-arhitektid-ei-anna-alla-enne-kui-koik-liigne-on-kadunud>

Jaak Allik teatrifestivalist „Draama“ (2015). –

<http://www.temuki.ee/2015/11/kakskummend-aastat-teatrifestivali-tartus/>

Enn Siimer „Teater on näitleja, on näitleja, on näitleja“ TMK 11/2012 –

<http://www.temuki.ee/numbers/2012/11/article5550.pdf>

9. ÕPPESISU. Lavastuse stiil ja selle kujundamine. (3 tundi)

Põhimõisted: lavastuse stiil

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- tutvub õppekirjanduse vahendusel lavastuse erinevate stiilivõimalustega;
- vaatab üht teatrietendust, analüüsib selle stiili ja võtteid, millega see on saavutatud;

Arutlusteemasid

Populaarsed stiilid tänapäeval. Ajastu mõju stiilile. Uute stiilide vastuvõtt publiku poolt. Tänapäeva teatri stiilimeistrid.

Lõiming

Ühiskonnaõpetus: stiili sõltuvus kultuurisuundadest ühiskonnas.

Ajalugu: ajastute eri stiilid.

Kirjandus: kirjandusvoolude mõju teatrile.

Soovitavaid digimaterjale**Audiovideo**

Visuaalne teater: Linnateatri M. Helde lavastuse „Vanamees ja meri“ pildigalerii (2015). –

<http://www.linnateater.ee/lavastused/lavastuste-nimekiri/vanamees-ja-meri>

Kivirähk. „Jalutuskäik vikerkaarel“ (1997). – <https://arhiiv.err.ee/vaata/jalutuskaiik-vikerkaarel-1>

Katkend VAT Teatri tummfilmistiilis „Faustist“ (2012). –

<http://www.vatteater.ee/et/lavastused/48/faust.html>

Tekst

Anne-Liis Maripuu „Teatri uued vormid. Theatertreffen 2012“ TMK 11–12/2012. – <http://www.temuki.ee/numbers/2012/12/article5569.pdf>

10. ÕPPESISU. Teatrikriitika (3 tundi)

Põhimõisted: kriitika, tõlgendus

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb teatriarvustusi ja analüüsib nende ülesehitust, sarnasusi ja erinevusi;
- vaatab teatris üht etendust ja kirjutab selle kohta teatriarvustuse, määratledes selle stiili ja analüüsides selle kujundikeelt.

Arutlusteemasid

Teatrikriitika eesmärgid ja adreassaat. Teatrikriitika positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eeskujulik teatrikriitika.

Lõiming

Eesti keel: sobivad keelevahendid teatriarvustuse kirjutamiseks, teksti ülesehitus.

Kunst: lavakujundus ja kostüümid.

Muusika: helikujundus.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Kultuurileht Sirp. – www.sirp.ee

Ajakiri Teater. Muusika. Kino. – <http://www.temuki.ee/>

Tekst

Indrek Hargla arvustus „VAT Teatri „Faust“ – vana sõnum läbi moodsa jõujaama“ 2013. –

<http://www.temuki.ee/numbers/2013/2/article5608.pdf>

Keiu Virro „Piiride hägustumine eesti poliitilise teatri projektides. Teater NO99 Erakonna Ühtne Eesti Suurkogu ja Tartu Uus Teater „Kolm värvi. Eesti“ TMK 6–7/2010. –

<http://www.temuki.ee/numbers/2010/6-7/article5095.pdf>

11. ÕPPESISU. Eesti teatri ajalugu. (3 tundi)

Põhimõisted: Koidula teater, Wiera teater, kutseline teater

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- tutvub õppematerjalide vahendusel Koidula teatri, Wiera teatri ja kutselise teatri algusega;
- toob välja teatri arengu ja erinevuse eelneva perioodiga võrreldes;
- hindab tekkiva teatri tähendust meie kultuuriloos;
- nimetab tuntumaid näitlejaid ja lavastajaid.

Arutlusteemasid

Eesti teatri minevik, olevik ja tulevik. Koidula teatri panus meie rahvuskultuuris. Kutselise ja harrastusteatri tähendus rahvuskultuuris. Kõrgkultuur ja massikultuur.

Lõiming

Ajalugu: rahvuslik liikumine Eestis, XX sajandi alguse eestluse ideed.

Inimeseõpetus: näitleja karakter.

Kirjandus: originaalsed ja mugandatud näidendid.

Muusika: XX sajandi alguse populaarne muusika.

Kunst: Wiera teatri rekvisiidid ja dekoratsioonid.

Soovitavaid digimaterjale**Veebileht**

Koidula teater. – http://tmm.ee/teatriaasta/doku.php?id=vanemuine:1_koidula

August Wiera ja Vanemuine. – http://tmm.ee/teatriaasta/doku.php?id=vanemuine:2_wiera

Kutseline teater. – http://www.teater.ee/teater_eestis/ajalugu/aid-3477/Kutseliste-teatrite-rajamine

Eesti teatri ajalugu. – <http://tmm.ee/teatriaasta/doku.php?id=sisukord>

Tekst

Artur Adson eesti teatri algusest ja esimestest kriisidest. Looming 6/1929. –

<http://www.kirjandusarhiiv.net/?p=23>

12. ÕPPESISU. Suunda näitavad lavastajad. (5 tundi)

Põhimõisted: Voldemar Panso, Mati Unt, Merle Karusoo, Tiit Ojasoo

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- tutvub kõiki allikaid kasutades ühe eesti teatri arengut mõjutanud lavastaja tööga, koostab sellest ettekande ja esitab teistele;
- teeb kirjaliku kokkuvõtte kõigist kuulatud ettekannetest, sõnastades iga lavastaja kohta uudsuse, mille ta eesti teatrisse tõi;
- arutleb rühmas Merle Karusoo arendatud sotsiaal-uurimusliku lavastusmeetodi üle (kui huvipakkuv publikule, näitlejatele ja lavastajale, kellele kasulik);
- pakub ideid sotsiaal-uurimusliku lavastuse tegemiseks;

Arutlusteemasid

Lavastaja isiksus ja tema looming. Lavastaja käekiri – selle koostisosad. Tõsised ja mängulised lavastajad. Püsinäitlejatega lavastajad – milleks hea, milleks halb? Autokraatlikud ja demokraatlikud lavastajad.

Lõiming

Ühiskonnaõpetus: valupunktid ühiskonnas ja lavastuste temaatikas.

Kirjandus: postmodernismi mõju teatris.

Ajalugu: Panso ja lavakunstikooli asutamine Eestis.

Inimeseõpetus: lavastaja temperament ja iseloom.

Soovitavaid digimaterjale**Veebileht****Audio**

Voldemar Pansot meenutavad tema õpilased. Helisalvestised Voldemar Pansolt endalt (1995). – <http://arhiiv.err.ee/vaata/keskoopprogramm-pansole-moeldes>

Audiovideo

Voldemar Panso ja Jüri Järvet. Laul filmist „Näitleja Joller“ (1960). – https://www.youtube.com/watch?v=D_a56WCKM-8

Tiit Ojasoo eksklusiivintervjuu „Fookusele“ (2015). – <https://www.youtube.com/watch?v=Zk-dy09EEAs>

Tiit Ojasoo TEDxTallinn – Kuidas panna lava pöörlema? (2010). – <https://www.youtube.com/watch?v=gn69rEsEjuM>

Merle Karusoo. Ülevaade elulugude kursusest saates „Plekktrumm“ (2015). – <https://www.youtube.com/watch?v=4CjKzdR4Oe4>

Tekst

Madli Pesti Juhan Ulfsakist lavastajana. –

<http://www.temuki.ee/2016/04/robustselt-elegantne-juhan-ulfsak-lavastajana/>

Margus Mikomägi „Uku Uusberg – lavastaja, kes ei mahu pähe“ TMK 4/ 2013. –

<http://www.temuki.ee/numbers/2013/4/article5644.pdf>